

KÖNYVSZEMLE

Williams, Thomas A.
**English Language Learners’
Socially Constructed Motives
and Interactional Moves.**

Cambridge Scholars Publishing, 2018. 382 p.
ISBN (10): 1-5275-0916-8; ISBN (13): 978-1-
5275-0916-0

Thomas A. Williams a Szegedi Tudományegyetem Angoltanár-képző és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékének adjunktusa. Kutatási területe a beszédelemzés, a szóbeli interakció vizsgálata, feladatközpontú nyelvtanulás és –tanítás valamint a Vigotszkij-féle szociokulturális tudatelmélet alkalmazási lehetőségei.

Legújabb munkáját, az angol nyelvtanulók társadalmilag kialakított indítékait és interakciós lépéseit feltáró monográfiát nagy izgalommal kezdtem olvasni, hiszen az ilyen témájú munka hazai kontextusban komoly hiányt pótol. Miért is? A feladatközpontú nyelvtanulás- és tanítás (TBLT) paradigmája ugyan nem ismeretlen hazánkban, de gyakorinak sem mondható. A TBLT elméleti keretrendszerét az Interakciós hipotézis (Interaction Hypothesis, Long, 1981) és az Output hipotézis (Output Hypothesis, Swain, 1985) adja. Long elméletében a nyelvtanulók úgy sajátítják el a nyelvi struktúrákat és szókinccset, hogy kommunikációs helyzetekben, problémamegoldás közben használják ezeket a nyelvi elemeket; Swain feltételezése értelmében pedig az „output” a nyelvi produkció kap kiemelt figyelmet, elmondható tehát, hogy a TBLT kiemelt hangsúlyt fektet a szóbeli interakcióra. A magyarországi osztálytermi kutatások azt mutatják, hogy a nyelvórák a nemzetközi trendek ellenére még mindig túlnyomóan alak-fókuszáltak (Dombi–Nikolov–Ottó–Öveges 2009; Nikolov 2003, 2011; Nikolov–Nagy 2003), a helyes nyelvtani struktúrák használatát helyezik előtérbe a kommunikációval szem-

ben. Az osztálytermi kutatások publikálása rendkívül fontos, hiszen betekintést engednek a valós intézményes tanulási-tanítási folyamatokba, ezáltal közvetett módon elősegítve azok folyamatos megújulását. Thomas Williams jelen kötete azonban nem csak emiatt értékes: a nyelvtanulók szóbeli interakcióinak osztálytermi vizsgálatával komoly hiányt pótol, hiszen az angol beszédképességet eddig jellemzően prezentációkon, és nem interakciókon, valós kommunikációs helyzeteken keresztül kutatták hazai kontextusban (Medgyes–Nikolov 2014).

A könyv felépítését tekintve öt fejezetre tagolódik, az első fejezetben a szerző ismerteti a kutatás kontextusát, a második fejezetben felvázolja elméleti keretrendszerét, a harmadik fejezet a kutatás módszertanát ismerteti, a negyedik fejezetben részletesen olvashatunk az eredményekről, míg az ötödik fejezetben a szerző az összefoglalást követően ismerteti a kutatás korlátait és új irányokat vázol fel. A fejezeteket kiegészíti öt függelék, mely minden kvalitatív adatot tartalmaz, és önmagában is igen tanulságos olvasmány minden gyakorló nyelvtanár számára.

Az első fejezetben a szerző ismerteti a tágabb értelemben vett kutatási kontextust, és felhívja a figyelmet a magyarországi idegennyelv tanulás- és tanítás problémáira, és emellett érvel, hogy a TBLT-ben rejlő lehetőségek megoldást nyújthatnak ezekre a problémákra, ráadásul további előnyükkel járnak: az együttműködés, a kommunikáció, kritikus gondolkodás és problémamegoldás készségeit fejlesztve segítik a résztvevőket a sikeres, 21. századi tanulókká válásban.

A második fejezet a kutatás alapjául szolgáló elméleti hátteret vázolja. Elsőként bemutatja a feladatközpontú nyelvtanulás- és tanítás paradigmájának fejlődését megjelenésétől kezdve napjainkig. A fejezetben a szerző összehasonlítja a TBLT-t a nyelvtanítást jelenleg jellemző, hazánkban is domináns

PPP (prezentálni, gyakorolni, produkálni) nyelvtanítási modellel, hangsúlyozza a TBLT előnyeit, és felhívja a figyelmet arra, hogy a feladatközpontú megközelítés optimális lehetőségeket teremt a különböző szóbeli interakációs készségek fejlesztésére, ezáltal jobban szolgálja a természetes, folyékony kommunikációt. A következő részben a szerző az alak- és funkció-fókuszáltság fogalmát mutatja be kritikusan. A fejezetet az interakciókutatás szociokulturális megközelítésének tárgyalásával, valamint a szociokulturális tudatelmélet Vigotszkij munkássága nyomán való ismertetésével zárul.

A harmadik fejezet az empirikus kutatást mutatja be: leírja a kutatás kontextusát, ismerteti a hat kutatási kérdést és a résztvevőket. A vizsgálatban a Szegedi Tudományegyetem 57 Anglisztika szakos BA hallgatója vett részt. A fejezetből megtudjuk, hogy a kutatás két szakaszban zajlott: a (1) kérdőíves és interjú fázist a (2) nyelvi feladat teljesítésén alapuló adatgyűjtés követte. A résztvevők közül 44-en töltötték ki a kérdőívet, valamint az oktató-kutató további 18 hallgatóval félig strukturált interjút is készített. A kérdőíves és interjú-adatok szolgálták a hallgatók nyelvtanulással kapcsolatos hiedelmeit és a feladatközpontú módszerhez való viszonyát feltáró kutatási kérdések megválaszolására. A kutatás második részében a hallgatók egyetemi tanórájuk keretein belül beszéd-készséget fejlesztő feladatokat végeztek, melyeket saját mobiltelefonjukkal rögzítettek. Az így nyert adatokat a Szerző (1) a félreértett kommunikációs helyzetben alkalmazott megoldást módosító-javító folyamatok (negotiation for meaning), (2) a résztvevők konstruktív viselkedése és (3) a nyelvtanulók által alkalmazott idioszinkratikus sajátosságok alapján vizsgálta. Végezetül a fejezet bemutatja az adatgyűjtés különböző eszközeit és azt a szempontsort, ami alapján a beszéd-készséget fejlesztő feladatok kiválasztásra kerültek.

A negyedik fejezet a kutatás két szakaszát négy részre bontva tárgyalja. Az első

alfejezet az interjú és kérdőíves adatgyűjtés eredményeit elemezve tárgyalja a nyelvtanulóknak az angol és más idegennyelv tanulásához kapcsolódó nézeteit és tapasztalatait, valamint azt, hogy ezek a nézetek és tapasztalatok hogyan alakítják a TBLT paradigmához köthető attitűdjeiket. A második alfejezet azokat az eredményeket mutatja be, melyek rávilágítanak arra, hogy a nyelvtanulók hogyan végzik a beszéd-készséget fejlesztő feladatokat a tanórán. A harmadik alfejezet az interakációs feladat során fellépő együttműködést ismerteti, míg az utolsó alfejezet a félresiklott kommunikációs helyzeteket elemzi.

Az ötödik fejezet a legfontosabb eredmények összefoglalását, a kutatás korlátait és lehetséges további irányait tárgyalja. Az adatok rávilágítanak arra, hogy a válaszadók jellemzően a hagyományos osztálytermi gyakorlatban szocializálódnak, így kifejezetten motiválóan hatnak rájuk a beszéd-készséget fejlesztő feladatok. A hallgatók nyitottak a TBLT paradigmára, még akkor is, ha a nyelvtanulásról alkotott nézeteik – melyek kifejlődésében nyilvánvalóan saját, magyar osztálytermi gyakorlatban való szocializálódásuk kulcsfontosságú – gyakran ellentétben állnak a TBLT háttérben álló elméletekkel. Arról is érdekes eredményeket olvashatunk, hogy a hallgatók milyen különféle módokon végzik el a beszéd-készséget fejlesztő feladatokat, hogyan működnek együtt az interakciók során. Annak ellenére, hogy némely esetben nem a feladatnak megfelelő nyelvi produktumot hozták létre, a hallgatók különböző módon, kooperálva, konstruktívan, egymást támogatva vettek részt a feladatmegoldásban, ami rendkívül pozitívan hat a tanulás folyamatára. Viszonylag ritkán fordulnak elő a rögzített beszélgetésekben kommunikációs félresiklások, melyet a szerző számos általános, és kultúra-specifikus lehetőséggel magyaráz.

Thomas Williams könyve inspiráló munka, amely nem csak abban kiváló, hogy egy hazánkban kevésbé elterjedt nyelvtanítási- és tanulási paradigmát mutat be részletesen, ki-

váló elméleti háttérrel és alaposan dokumentált gyakorlati példákkal alátámasztva. Legáltalább ennyire értékes a munka abból az okból kifolyólag, hogy a tanár-kutató szerepében a szerző megosztja saját észrevételeit, reflektál saját tanítására és arra, hogy a kutatás eredményeit miként tudja visszacsatornázni oda, ahol a legnagyobb szükség van rá: az osztályterembe.

A könyvet minden gyakorló nyelvtanárnak ajánlom, hiszen empirikus adatok tükrében mutatja be a feladatközpontú nyelvtanításban rejlő lehetőségeket, módszertanilag is inspiráló, mivel számtalan hasznos ötlet mérhető belőle a kommunikáció és interakció gyakorlására. Hasznos lehet a tanárképzésben résztvevő hallgatók, de oktatók számára is, hiszen az ő munkájuk befolyásolhatja, hogy miként alakul a beszéd- és interakciófejlesztés gyakorlata a magyarországi idegennyelv-tanításban.

IRODALOM

- Dombi Judit – Nikolov Marianne – Ottó István – Öveges Enikő (2009): Osztálytermi megfigyelések tapasztalatai szakképző intézmények nyelvóráin. *Iskolakultúra*, 19/5–6, 16–39.
- Medgyes, P. – Nikolov, M. (2014): Research in foreign language education in Hungary (2006–2012). *Language Teaching*, 47/4, 504–537.
- Nikolov Marianne (2011): Az idegen nyelvek tanulása és a nyelvtudás *Magyar Tudomány*, 172/9, 1048–1057.
- Nikolov Marianne – Nagy Emese (2003): „Sok éve tanulok, de nem jutottam sehova”: Felnőttek nyelvtanulási tapasztalatai. *Modern Nyelvetanítás*, 9/1, 14–40.
- Nikolov Marianne (2003): Angolul és németül tanuló diákok nyelvtanulási attitűdje és motivációja *Iskolakultúra*, 13/8, 61–73.

Dombi Judit

Andrić Edit

Fordításkritika. Kritika prevoda

Novi Sad: Filozofski fakultet. Újvidék:

Bölcsészettudományi Kar, Újvidék, 2017.

376 p.

ISBN 978-86-6065-414-6

A kötet Andrić Edit másfél évtized alatt a fordításkritika témakörében írt tanulmányait gyűjti egybe. A fordításhoz kapcsolódó kérdéseket és problémákat nyelvészeti megközelítésből tárja az olvasó elé. Célja egy olyan összegző kötet közreadása, amely esettanulmányokon keresztül szemlélteti a forráskritika alapjait és kiemelt kérdéseit. A kiadvány fókuszában a szerb és magyar nyelvű fordítások állnak. Egyaránt foglalkozik délszláv (Ivo Andrić, Jovan Jovanović Zmaj, Jovan Sterija Popović, Meša Selimović) és magyar (Csáth Géza, Gion Nándor, Herczeg Ferenc, Kosztolányi Dezső, Tolnai Ottó) költők, prózaírók műveivel. A fordítók közül kiemelt figyelmet szentel Csuka Zoltán munkásságának, de felhasználja Mladen Leskovic, Lazar Merković, Létmány István, Sava Babić, Szászy István, Vickó Árpád szövegeit is.

A kiadvány részben korábban már más fórumokon megjelent kritikákból épül fel. A szerző több esetben a bevezetőben utal arra, hogy milyen alkalomhoz kapcsolódva látott napvilágot egy-egy tanulmány, azonban szerencsés lett volna lábjegyzetben a pontos bibliográfiai tételt is megadni. Különböző időpontokban, alkalmakra más-más aspektusból megírt munkákat egy kötetbe összefoglalni nehéz vállalkozás, főként akkor, ha a tanulmányok ráadásul nem is egy, hanem rögtön két nyelven készültek. Andrić Edit jó megoldást választott a probléma kezelésére, a munka középpontjába a fordítást mint műveletet helyezi s jellegéből, típusából, műveleteiből kiindulva rendezi el az egyes szövegeket. Ez a magyar nyelven írt kritikák esetében megfelelően érvényesül, ami alapján ki is alakul a két főbb fejezet, a *Műfordítás* és a *Szakfordítás*. Az első további alfejezetekre oszlik: *Versfordításra*,